

нав'язування обмежень у самореалізації дітей, що зумовлені традиційними уявленнями щодо соціальних ролей жінок і чоловіків тощо.

Одним із дієвих шляхів подолання зазначених проблем є проведення просвітницької роботи з педагогами зокрема, та популяризація ідей гендерної рівності і недискримінації у суспільстві загалом, що може стати перспективним напрямком подальшої науково-практичної роботи у руслі зазначеної проблеми.

Література

1. Остапчук О. Л. «Прихований навчальний план» або «Прихована навчальна програма» (hidden curriculum). *Енциклопедія прав людини: соціально-педагогічний аспект*: колективна монографія / за заг. ред. проф. Н. А. Сейко ; відп. ред. Н. П. Павлик. Житомир : Видавництво, 2014. С. 187–190.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У СТВОРЕННІ СПРИЯТЛИВОГО ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА У ВИШІ

Наталя ДАШЕНКОВА

Харківський національний університет

радіоелектроніки,

natalia.dashenkova@nure.ua

Тетяна КОРОБКІНА

Харківський національний університет

радіоелектроніки,

tatyana.korobkina@nure.ua

Інклюзія – якісно нове явище в освітньому просторі України, впровадження якого з 70-80-их рр. минулого століття стало завданням для світової освіти. Надання дітям, учнівству та студентству з особливими освітніми потребами (ООП) можливості отримати якісну освіту, розкриття їх творчого потенціалу є сьогодні одним з найважливіших напрямків роботи української школи, що демонструє свій цивілізаційний вибір. Інклюзивна освіта є принципово новим перспективним напрямком, що зачіпає основи усіх рівнів і видів освіти. Тому на сучасному етапі модернізації сучасної школи вкрай важливим є закласти основи інклюзивної освіти без будь-яких проявів сегрегації та дискримінації з урахуванням можливих ризиків в її реалізації. Ці ризики можливі при «масовому переході» до інклюзивного навчання за єдиним планом і принципами, без відповідної підготовки учасників освітнього простору та без урахування специфіки освітньої установи. У сучасній літературі висвітлені різні аспекти реалізації інклюзивної освіти у виші, у тому числі можливості психологічного супроводу студентства з ООП, особливості їх адаптації до умов навчання тощо [1; 2; 3].

У наукових дослідженнях поняття «інтеграція» та «інклюзія» прийнято розрізняти і навіть протиставляти. Зокрема, ідея інтеграції заснована на «індивідуальному підході» і спирається на концепцію нормалізації. У рамках індивідуального підходу вважається, що джерело нездатності знаходиться у самій особистості. Іншими словами, простежується визначальний вплив ментальної або

тілесної «іншості» на діяльність і здібності людини. У наш час індивідуальний підхід часто асоціюється з медичною моделлю інвалідності, яка розглядає нездатність як наслідок захворювання та порушення нормального функціонування організму. У рамках цього підходу для позначення особливостей таких людей вживаються дефініції «дефект», «інвалідність», медичні ярлики – «неповноцінність», «обмежені можливості» «страждання від [порушення]». Вживання подібних лінгвістичних конструкцій неминуче призводить до соціальної стигматизації – типу ставлень до людини, що передбачає її нездатність до повноцінного соціального життя та позбавлення права на суспільне визнання.

Ідеологія інклюзії (включення, спільне навчання) заснована на так званій соціальній моделі інвалідності. Інклюзія забезпечує рівні можливості для усіх людей через адаптацію та модифікацію простору з метою комфортного перебування у ньому всіх членів суспільства. В освіті це відображається у створенні доступного середовища – освітньої інфраструктури, яка спроектована так, щоб подолати усі фізичні (так зване соціальне протезування), інформаційні (використання способів передачі інформацію, які є доступними для самостійного сприйняття особами з інвалідністю та з урахуванням їх індивідуальних особливостей) і соціальні (проведення просвітницьких заходів, які спрямовані на формування телератного ставлення до людей з інвалідністю) перешкоди.

Разом с тим, впровадження інклюзивної освіти супроводжується низкою труднощів, у тому числі і психологічного характеру. До таких труднощів відносять: низьку соціальну адаптивність студентства з ООП, що стає причиною виникнення проблем у навчанні та спілкуванні; необізнаність педагогічного персоналу про особливості прояву певного типу порушення психофізичного розвитку та у питаннях, пов'язаних із задоволенням особливих освітніх потреб студентства. Соціально-психологічна служба (СПС) вишів може стати провідним агентом у вирішенні проблеми створення інклюзивного середовища в закладі освіти, сприяючи, тим самим, реалізації програми впровадження інклюзивної освіти в стінах вищої школи. До першочергових завдань СПС можна віднести: дослідження теоретичних і практичних принципів діагностики, оцінки і корекції соціального становища студентства з ООП; розробка методик надання психолого-педагогічної допомоги таким особам, а також подальше ефективне психологічне консультування, тренінгова робота, надання рекомендацій, проведення корекційно-розвивальних заходів. Одним із завдань для спеціалістів СПС є підбір, розроблення, апробація і проведення тренінгових занять, рольових ігор, психологічних практикумів, що сприяють особистісному зростанню студентства та професорсько-викладацького складу, розвитку у них навичок самопізнання, саморегуляції, міжособистісної та міжгрупової взаємодії.

Особливо ефективним у вирішенні поставлених завдань, на наш погляд, є метод моніторингу специфічних поведінкових реакцій і особистісних якостей студента. Ці та інші заплановані заходи можуть стати основою комплексної програми, що дозволяє впровадити інклюзивну освіту у вищій школі, водночас реалізуючи головне завдання закладу вищої освіти – зробити вуз більш сенситивним для осіб з інвалідністю.

Література

1. Гевко І. В. Значення інноваційних технологій при здійсненні інклюзивної освіти. *Педагогічний альманах*: Збірник Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради. Херсон, 2018. Випуск № 37. С. 236–240.
2. Екжанова Е. А., Резникова Е. В. Основы интегрированного обучения: пособие для вузов. Москва: Дрофа, 2008. 210 с.
3. O'Rourke J. Inclusive Schooling: if It's so Good – Why is It so Hard to Sell. *International Journal of Inclusive Education*. 2015. Vol. 19. No. 5. P. 530–546.

ГЕНДЕРНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Наталія ЖУЛА

Центр логопедії «Студія речі» (м. Харків),
natalizhula@gmail.com

Нині гендерна проблематика стала невід'ємною частиною соціально-педагогічних досліджень, зокрема, з'являються нові напрямки у її розробленні, одним із яких є дослідження гендерних аспектів соціалізації дітей з розладами аутичного спектру (РАС). Увага до цього питання дає змогу віднайти шляхи інтеграції цієї категорії дітей до суспільства, що стосується у першу чергу ралізації права на відвідування закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти тощо; створення у закладах освіти інклюзивного середовища.

Сьогодні маємо велику кількість наукових досліджень з гендерної проблематики (Т. Власова, І. Грабовська, С. Вихор, Т. Дроніна, Т. Голованова, Л. Малес, Т. Мельник, І. Карпенко, Л. Кобелянська, О. Луценко, С. Оксамитна та інші). Методологічні проблеми гендерної педагогіки висвітлені в працях В. Гайдено, В. Кравця, Л. Штильової та інших. Особливості гендерної соціалізації дітей різних вікових категорій досліджені в наукових доробках І. Кльоціної, І. Кона, Л. Попової та інших вчених.

Засвоєння індивідом культурної схеми гендеру відбувається через конструювання розходжень між статями. Соціалізація жінок і чоловіків відбувається у різних соціально-психологічних умовах і включає дві взаємозалежні частини:

– засвоєння прийнятих у суспільстві моделей поведінки для жінки та чоловіка, особливостей побудови взаємостосунків, прийняття системи відповідних норм і цінностей;

– вплив соціального середовища на індивіда з метою прищеплення йому визначених суспільством правил і стандартів поведінки залежно від статі.

У процесі гендерної соціалізації дитину розглядають як особистість незалежно від її біологічної статі.

Гендерні особливості соціалізації дитини з РАС виявляються у створенні сприятливих умов для її соціалізації, самовизначення та самореалізації, актуалізація особистісного потенціалу розвитку, формування позитивних міжособистісних